

„Bůh-nebůh“ a myšlení

Vědomí, že „Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův“ nesmí být jmenován, je nepochybně velkou radikalizací zákazu jakéhokoli jeho zpodobňování, ale radikalizací zcela nové kvality (a také úrovně), pokud tomu můžeme (a máme) správně rozumět. Bylo by nejspíš vážnou chybou, kdyby byl zákaz vyslovování „jména“ JHWH redukován na pouhé „vyslovování“ (s poukazem na to, že jméno kdysi mělo magický účín, neboť přivolávalo nepřítomného do přítomnosti). Zpodobování (sochou, obrazem apod.) je totiž charakterizováno jako vytváření či výroba model; ale jak se to má s pojmenováním? Takové pojmenování není pouze kontingentním „označením“, nýbrž je spojeno se slovem a tedy i jeho významem. Po vnější stránce se slovo nemusí podobat tomu, co označuje (pojmenovává), ale svým významem může (a musí) být jen platné nebo neplatné. Co je však mírou platnosti významu slova (a tedy také pojmenování)? Odkud bere myšlení (a už vědomí) svou jistotu, že míní právě to, co nejen mínit chce, ale co vskutku mínit má? Kde je míra či spíše měřítko, kritérium toho, že se pojmenování něčeho kryje opravdu s tím, co je pojmenováváno, tj. že význam slova, užitého pro pojmenování, je pravý, správný, že „odpovídá“? A nyní ten zásadní krok: je-li zakázáno vyslovit „pravé jméno“, je vůbec dovoleno to jméno třeba jen pomyslit? Není myšlení jen tichou mluvou, není myšlenka tichým výrokem? Není třeba zákazu vyslovování jména JHWH vlastně zákazem, týkajícím se samotného „JHWH“, tedy „Boha-neboha“? Vždyť jak je možno nedávat pouhé modly, pouhé pseudo-bohy před toho „pravého Boha“, kterého však nelze ani pojmenovat (a vzývat), ani „mít před“ sebou? Není jen důsledné, když toho „pravého Boha“ vlastně za „boha“ vůbec nebudeme považovat? Není to rouhání? Jak řekl moderátor Franz Kreuzer s rozhovoru s Lorenzem a Popperem (7663, *Budoucnost je otevřená*, Praha 1997, str. 17), že „nejen nemáme brát jméno Boha nadarmo, ale vůbec je nemáme vyslovovat“, že už je to dokonce rouhání, „mluvíme-li o NĚM osobním zájmenem ON“ (a nejen odkaz na Buberovo „já-ty“, což zůstává jen na půl cestě). Co to vlastně znamená? Kam by nás to vedlo a dovedlo? Není to jen důsledné dovedení některých prvků „negativní theologie“ do těch nejzávažnějších důsledků?

(Písek, 130904-5.)